

hand zijne dochter heeft gedood om haar aan de lagen van Appius Claudius te onttrekken. Op den achtergrond der Licinische wet, die verordent, dat een der consuls steeds een plebejer zijn zal, wordt ons de vrouw van Licinius Stolo geteekend, wier eerezucht, — zij behoorde tot de patricische *gens Fabia* ¹⁾, — niet weinig zoude hebben bijgedragen tot de door haren man aan den dag gelegde volharding. En aan den naam der Gracchen is die hunner moeder onafscheidelijk verbonden.

Ja, ook *in malam partem* wordt ons van der vrouwen invloed gemeld. De intrekking der *lex Oppia*, die, gemaakt als Hannibal voor de poorten stond, vrouwelijke pronkzucht bedoelde tegen te gaan, werd, nauwelijks twintig jaren later, door de vrouwen schier afgedwongen ²⁾. Cato zegt dan ook, dat, terwijl overal de man over de vrouw regeert, alleen te Rome, dat de gansche wereld beheerscht, de orde omgekeerd is ³⁾. Intusschen wat ook omtrent het gebeurde ten opzichte der *lex Oppia* waarheid moge wezen, dit kan toch nog niet de opmerking omverwerpen, door Paul Gide gemaakt: »ces héroïnes de l'ancienne Rome ne sont jamais comme en Grèce,» — of als in Frankrijk, ten dage der revolutie, — »de courtisanes; ce sont toujours des vierges pures, des épouses fidèles, des mères dévouées, et c'est leur inviolable attachement aux modestes devoirs, aux humbles vertus de leur sexe, qui fait toute leur grandeur.» ⁴⁾

Op bijzondere onderscheiding had de vrouw in het dagelijksch leven aanspraak. Reeds Romulus zou verordend hebben, dat men op straat voor haar te wijken had. De *lictor*, die zelfs aan des consuls vader kon bevelen uit den weg te gaan, miste die bevoegdheid tegenover de *matrona*. Geweld te oefenen bij eene *in ius vocatio* der vrouw was ongeoorloofd, gelijk nog Constantinus dit uitdrukkelijk verbood. Manilius werd uit den Senaat verwijderd,

¹⁾ Cf. Troplong, t. a. p., p. 22 noot 4.

²⁾ Cf. Wächter, t. a. p., p. 89.

³⁾ Cf. Ihering, t. a. p., II. 1. p. 206 noot 313.

⁴⁾ *Étude sur la condition privée de la femme*. Paris. 1867. p. 111. Aangehaald bij Ihering, t. a. p., II. 1. p. 205.